

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Oslo kommune Vann- og avløpsetaten
Postboks 4704 Sofienberg
0506 OSLO

Vår dato: 01.07.2019
Vår ref.: 201904232-8
Arkiv: 312
Deres dato:
Deres ref.:

Saksbehandler:
Eline Nordseth Berg
22959210/enbe@nve.no

Tillatelse til midlertidig fravik fra normalvannstand for Store Daltyven i Lunner kommune

Vi viser til søknad fra Oslo kommune, Vann- og avløpsetaten datert 11.04.19 om tillatelse til å senke vannstanden i Store Daltyven med 6 m i september 2019. Store Daltyven ligger i Nordmarka i Lunner kommune, Oppland.

Om søknaden

Oslo kommune, Vann- og avløpsetaten (VAV) planlegger å rehabilitere dam Gjerdingen sommeren 2020. Vannet fra Gjerdingen overføres til Maridalsvassdraget via to tunneller, Gjerdingen-Store Daltyven og Store Daltyven-Sandungen. For å kartlegge behovet for tiltak på tunellene også, planlegger VAV å befare tunnelen mellom Store Daltyven og Sandungen høsten 2019.

Av sikkerhetsmessige grunner må magasinet Store Daltyven tappes ned under befaringen. Befaringen er lagt til uke 38, og vil ikke ta mer enn 1-2 dager. Store Daltyven huser imidlertid en bestand av edelkreps, og for å ta hensyn til bestanden skal Store Daltyven tappes ned over 60 dager. Dette tilsvarer en gjennomsnittlig nedtappingshastighet på 10 cm/døgn. Maksimal nedtappingshastighet begrenses til 15 cm/døgn. Nedtappingen må da starte i uke 29.

Under nedtappingen vil det gå ca. 600 l/s i Daltjuvbekken nedstrøms Store Daltyven. Ifølge søknaden fra VAV er dette langt mindre enn VAV ofte taper til bekken, og det er ikke fare for noen flomsituasjon i bekken.

Oppfylling av Store Daltyven vil ikke ta mer enn noen få dager, og VAV planlegger å opprettholde minstevannføring på 50 l/s i oppfyllingsperioden.

Som avbøtende tiltak foreslår VAV å skilte i nærområdet om nedtappingen, inspisere de tørrlagte arealene jevnlig etter fisk og kreps, og sikre tunellåpningene med midlertidig gjerde.

Den andre tunnelen, mellom Gjerdingen og Store Daltyven, inspiseres vannfylt.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 22 95 95 95, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Abels gate 9
7030 TRONDHEIM

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvegen. 1B
6800 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Høring

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt til lokale myndigheter og interesseorganisasjoner for uttalelse. NVE var på befaring sammen med representanter for VAV 24.06.19.

NVE har mottatt følgende uttalelser:

Oslo kommune, Bymiljøetaten (BYM) har uttalt følgende i brev av 25.06.19:

«BYM er positive til at forholdene for edelkreps, som er rødlistet som sterkt truet (EN) ivaretas gjennom kontrollert nedtapping over 60 dager, samt rask oppfylling av Store Daltyven. En langsom nedtapping vil gi krepsen anledning til å søke dypere ettersom vannstanden synker, og unngå stranding. Langsom nedtapping vil også være gunstig for andre vannlevende organismer i innsjøen.

For at vannmiljøet skal holde en tilfredsstillende tilstand i henhold til surhet gjennom nedtappingsperioden, anmoder BYM om at pH i Store Daltyven overvåkes kontinuerlig under nedtappingen. BYM foreslår at det settes som vilkår at tiltak i form av kalking må iverksettes dersom pH synker til under pH 6.0.»

Fylkesmannen i Innlandet har uttalt følgende i brev av 15.05.19:

«...

Vi har drøftet saken med Oppland fylkeskommune og Fylkesmannen i Oslo og Viken. Nedenfor følger vår felles vurdering i saken.

*Innsjøen har bestander av edelkreps, ørret, røye, sik, abbor og ørekyt. Edelkrepsen antas mest sårbar for senkningen. Med den langsomme senkningshastigheten som det er lagt opp til mener vi imidlertid at skadene sannsynligvis vil bli begrensede, og at det er forsvarlig å åpne for tiltaket. Det er åpnet for fangst av kreps gjennom Forskrift om fredning og fangst av ferskvannskreps (*astacus astacus*), Oppland. Forskriftens § 4 krever at rettighetshaver plikter å ha tilstrekkelig kunnskap for å vurdere om krepsebestanden tåler beskatning før krepsing tillates. Slik kunnskap kan erverves for eksempel ved føring av fangstopp-gaver, prøvekrepsing og fangststatistikk. Fylkesmannen kan be om at slik statistikk frambringes ved behov.» Vi ser behov for at det framskaffes dokumentasjon på edelkrepsens bestandsstatus etter at tiltaket er gjennomført, og ser det derfor som riktig at det stilles vilkår om at tiltakshaver gjennomfører en enkel registrering av edelkrepsbestanden. Rapport fra registreringen må gjøres tilgjengelig for Fylkesmannen.*

Når det gjelder de ulike fiskeartene i vannet regnet vi heller ikke med at tiltaket vil medføre store skadevirkninger. Senkningen vil ikke berøre gytetidene for de aktuelle artene, og følgelig ikke skade reproduksjonen. Beiteområder i strandsonen vil bli redusert, men midlertidig, slik at en ikke kan påregne nevneverdige skadevirkninger og brist på føde. Det krever imidlertid at tiltaket gjennomføres og vannet fylles opp igjen innen den tid som er skissert i søknaden.

Ut over fisk og kreps er det ikke registrert andre naturverdier av stor verdi som blir påvirket av tiltaket.

Konklusjon

Vi har ikke innvendinger til at det gis tillatelse til den omsøkte senkningen. Det må settes vilkår om at senkningshastigheten begrenses til 15 cm pr. døgn slik søker selv foreslår. Det bør også

stilles krav om at vannet skal være fylt opp senest innen 1. oktober av hensyn til gyteperioden for ørret, sik og røye. I tillegg bør det stilles krav om at det gjennomføres en registrering av bestandsstatus for edelkreps etter avsluttet tiltak.»

Lunner jeger- og fiskerforening (LJFF) har uttalt følgende i brev av 22.05.19:

«Den valgte tappestrategien vil føre til at den viktige litoralsonen blir blottlagt i 9 uker (juli-september). Dette vil føre til tørkeskader på rotfast makrovegetasjon, noe som kan ta flere tiår å reparere. Makrovegetasjonen er viktig for bl.a. kreps, skjul, mat og habitat. Og for fisk, bunndyr og som substrat for begroing. Sistnevnte er viktigste primærprodusent i vann som Store Daltyven.

I tillegg vil en så lang nedtapping i den mest aktive vindperioden føre til at bølgeerosjon vil vaske ut viktig organisk finmateriale fra litoralsonen, noe som også tar mange tiår å bygge opp igjen. Dette gir viktig mat og skjul for bunndyr, som igjen er mat for kreps og fisk. Ved så lang nedtapping vil kreps og krepseunger måtte tilbringe lange perioder på jevn bløtbunn, som dominerer i Daltjuven under 6 m, og uten skjul vil de være svært utsatt for predasjon fra abbor og ørret. Dette gjelder ikke bare årets krepseunger, men også to og tre år gamle kreps. Det samme gjelder mange andre bunndyr.

Ved å tappe ned så fort de kan, vil nedtappingen fortsatt ta flere dager. Det er stort sett bare årets krepseunger som ikke vil greie å følge vannstandsreduksjonen. Vårt syn er at man bør få hele operasjonen til å ta kortest mulig tid, slik at litoralsonen blir minst mulig utsatt for uttørring og erosjon. Dette vil gi minst negative miljøkonsekvenser.»

NVEs vurdering

NVE kan gi tillatelse til fravik fra manøvreringsreglement etter vannressursloven § 8 når formålet er nødvendig reparasjons- og vedlikeholdsarbeid. Tiltaket faller etter vårt syn inn under dette formålet.

Naturverdier

Det er registrert edelkreps i Store Daltyven.

NVE har vært i kontakt med viltforvalter Kristian Berglund i Løvenskiold-Vækerø, som er de som selger krepsekort for Store Daltyven. Han forteller at det har vært en tilbakegang i edelkrepsbestanden i Store Daltyven siden omtrent 2013-2014. På grunn av dette selges det ikke krepsekort for Stor Daltyven for tiden, krepser blir heller henvist til Gjerdningen og Harestuvannet. Han forteller også at han jevnlig setter ut teiner for å sjekke bestanden.

Midlertidig nedtapping av Store Daltyven kan få negative følger for edelkreps i form av stranding, manglende skjul og indirekte konsekvenser gjennom negativ påvirkning på byttedyrfaunaen i strandsonen.

Norconsult, som har laget et notat på naturmiljøet i forbindelse med søknaden, skriver at nedtapping i september er positivt for edelkrepsen, fordi man unngår sårbare perioder med skallskifte om sommeren og når hunner med rogn oppsøker grunne og oppvarmede områder om våren og forsommeren.

Maksimal nedtappingshastighet på 15 cm/døgn er forslått som avbøtende tiltak for krepsen.

Nedtappingen skal starte i juli, som *kan* komme i konflikt med skallskifte på edelkreps. NVE mener imidlertid at maksimal nedtappingshastighet på 15 cm/døgn vil være tilstrekkelig avbøtende tiltak for edelkrepsen. I tillegg må de tørrlagte områdene overvåkes, og strandet kreps må flyttes til sikkert vanddyp.

NVE registrerer at Lunner JFF ber om en rask nedtapping for å forkorte tiden med lav vannstand i Store Daltyven. En slik løsning vil, i tillegg til å være svært negativ for edelkrepsen, muligens også føre til utrasninger av innsjøbreddene i Store Daltyven.

I tillegg til edelkreps er det registrert abbor, sik, røye, ørret og ørekyt i Store Daltyven. Lav vannstand fører til mindre vannvolum for fisken å leve i, men dette er svært midlertidig. Som Lunner JFF skriver kan bunndyrfaunaen bli skadelidende av å bli tørrlagt gjennom sommeren, men erfaringsmessig vil dette ta seg opp igjen når vannet kommer tilbake.

Norconsult har foreslått at det må slippes kontinuerlig minstevannføring gjennom tappetunellen til Sandungen. Der tunellen slutter blir den til Daltjuvbekken, som er en viktig gytebekk for ørret i Sandungen. VAV har foreslått å slippe en minstevannføring på 50 l/s.

NVE mener at vurderingene er i tråd med prinsippene i naturmangfoldloven som skal ivaretas når vedtak treffes, jf. naturmangfoldloven §§ 8-12. NVE vil i den forbindelse påpeke at tiltaket er midlertidig og nødvendig for å opprettholde sikkerheten ved tunellanlegget ved Store Daltyven. NVE kan heller ikke se at tiltaket er i strid med forvaltningsmålet for arter eller økosystemer, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5 gitt de skisserte avbøtende tiltakene.

Friluftsliv

Store Daltyven ligger innenfor marka og området rundt er mye brukt til friluftsliv. Det går skogsbilvei frem til magasinet flere steder, og vi observerte mange syklist og turgåere på befaring 24.06.19. I nordøstenden av vannet var det en tydelig bål plass.

Redusert vannstand i Store Daltyven sommeren 2019 vil være negativt for friluftslivet. Dette er imidlertid av svært lokal art. Det er mange vann i nærheten med samme kvaliteter som er like lett tilgjengelige. NVE mener at konsekvensene for friluftslivet er akseptable.

Konklusjon

NVE gir tillatelse til at Oslo kommune, Vann- og avløpsetaten kan senke vannstanden i Store Daltyven med 6 m i uke 38, 2019. Nedtappingen skal starte i uke 29, 2019.

Tillatelsen er gitt i medhold av vannressursloven § 8.

Tillatelsen blir gitt på følgende vilkår:

- Nedtappingshastighet skal ikke overskride 15 cm/døgn.
- Tørrlagte områder skal overvåkes i nedtappingsperioden. Hvis strandet fisk eller edelkreps blir observert skal disse hjelpes til sikkert vanddyp.
- Oppfyllingen skal starte så raskt som mulig etter at inspeksjonen av tunellen er gjennomført.
- Det skal slippes en minstevannføring på minimum 50 l/s i tappetunellen mot Sandungen.
- Nedtappingen skal kunngjøres én gang lokalt i god tid før nedtappingen starter, og på skilt på steder hvor Store Daltyven er synlig fra vei og rasteplasser.
- Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelsene gitt i loven eller i medhold av loven, plikter konsesjonæren etter krav fra NVE å bringe forholdene i lovlig orden. NVE kan fastsette tvangsmulkt ved overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre bestemmelser med hjemmel i lov.
- NVE forutsetter at Oslo kommune, Vann- og avløpsetaten har ordnet de privatrettslige forholdene som eventuelt måtte bli skadelidende av tiltaket.

Om klage og klagerett

Dere kan klage på denne avgjørelsen til Olje- og energidepartementet innen tre uker fra det tidspunktet underretningen er kommet fram til partene, jf. forvaltningslovens kapittel VI. Klageretten er begrenset til parter (grunneiere, rettighetshavere og konsesjonssøker) og andre med rettslig klageinteresse (hovedsakelig organisasjoner som representerer berørte interesser).

En klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
direktør

Gry Berg
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Kopi til:

FYLKESMANNEN I INNLANDET
FYLKESMANNEN I OSLO OG VIKEN
LUNNER JEGER- OG FISKERFORENING
Lunner kommune
Løvenskiold skog v/Kristian Berglund
Oslo kommune - Bymiljøetaten
Østfold fylkeskommune